

ТИЖНЕВИЙ МОДУЛЬ
з інтегрованого курсу «Українська мова»
(3 клас)

© Ірина Старагіна, Аліна Ткаченко, Людмила Гуменюк, Оксана Волошенюк, Ольга Романюк, 2019 – 2020

© НУШ-2 Авторський колектив під керівництвом Романа Шияна

№ з/п	Дата	Проблемне запитання/ Тема	Орієнтовні види діяльності	Ресурси/Джерела
<p>Тиждень 10(11.11-15.11) Змістові лінії та пропонований зміст</p> <p>Взаємодіємо усно. Уявлення про ситуацію міжособистісного спілкування (умови, учасники, мета). Репліка в діалозі: порада, співчуття, комплімент тощо.</p> <p>Взаємодіємо письмово. Адресат, мета, ситуація. Орфограми, пунктограми, правила слововживання та словозміни (у межах вивченого). Словники як довідкове джерело зі слововживання та правопису (тлумачний, орфографічний).</p> <p>Читаємо. Мета читання (розважитися, отримати інформацію, зрозуміти, переконатися тощо). Науково-популярні тексти. Мета, тема, головна думка. Художні тексти. Малі фольклорні форми: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, ігровий фольклор, казки, пісні, легенди, міфи. Дитячі твори українських та іноземних авторів.</p> <p>Досліджуємо мовлення. Голосні та приголосні звуки. Склад. Наголос. Голосні наголошені та ненаголошені. Чергування звуків (заміна наголошеного голосного звука ненаголошеним, глухого приголосного дзвінком, твердого приголосного м'яким або пом'якшеним), яке не впливає на зміну значення слова. Орфографічний словник як довідкове джерело щодо норм правопису. Орфограми, пов'язані з чергуванням звуків. Основа та закінчення. Значущі частини основи слова: префікс, корінь, суфікс. Спільнокореневі слова. Орфографічний словник як довідкове джерело щодо норм правопису. Види речення за метою висловлення. Роль розділових знаків у позначенні речення на письмі.</p> <p>Досліджуємо медіа. Мета і цільова аудиторія. Візуальні медіа. Мультфільм. Елементи форми (рухомі образи, звукові засоби).</p> <p>Театралізуємо. Персонажі п'єси. Діалог між персонажами. Ремарка, роль ремарок у п'єсі.</p> <p>Примітка:</p> <p>1. Завдання, спрямовані на формування та відпрацювання умінь та навичок (графічних, орфографічних, орфоепічних тощо), учитель може добирати додатково, враховуючи індивідуальні особливості учнів.</p> <p>2. У доборі тематики текстів враховується поточна тема інтегрованого курсу «Я досліджую світ» – ЧАРІВНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ (листопад).</p>				
1.		Чи є серед слів хамелеони?	<p>Робота в групах: робота за стратегією розвитку критичного мислення «Порушена послідовність» (Додаток 1)</p> <p>Учням пропонується уривок тексту Паоли Утевської «Історія фарфорової чашки»,</p>	<p>Паола Утевська «Історія фарфорової чашки»</p> <p>Режим доступу: http://chl.kiev.ua/pub/Publication/Show/685</p>

записаний у порушеній послідовності. Кожна група має запропонувати свою послідовність поданих речень.

Важливо! Під час обговорення дитячих версій учитель повертає увагу учнів до ролі слів «тому», «він», «вона», «в них», які забезпечують зв'язок між реченнями. Учитель пояснює також, що особливість лексичного значення слів «він», «вона», «вони» полягає в тому, що ці слова мають те лексичне значення, яке й має слово-назва предмета, замість якого вони вжиті в тексті. Наприклад, «вона» – це «чашка» чи «історія», «він» - «ведмедик» чи «художник». Слова *він, вона воно, вони* можна умовно назвати хамелеонами, бо вони перетворюють своє значення в залежності від умов уживання.

Виразне читання/слухання уривку з тексту Паоли Утевської «Історія фарфорової чашки» (вступ) і перевірка результатів групової роботи (Додаток 2)

- Чи підтвердилася послідовність, яку ви визначили самостійно?
- Ви прочитали художній чи науково-популярний текст? Доведіть свою думку.
- Чи можете ви пояснити, що таке *фарфор*?
- Який синонім є у цього слова? (*Порцеляна.*)

Важливо! Учитель/ка повідомляє учням, що слово фарфор можна вимовляти з наголосом як на першому складі фАрфор, так і на другому:

фарфОр. Також учитель звертає увагу на те, що слово фарфор багатозначне, воно має значення як матеріалу, з якого виготовляється посуд, так і самі вироби можна назвати словом фарфор.

Уявлення про суфікс

- Яке споріднене слово до слова *фарфор* використано в тексті? (*Фарфорова*.)

- Визначте основу, корінь та закінчення в цьому слові. Де знаходиться нова частина слова, за допомогою якої утворилося споріднене слова від слова *фарфор*: до кореня чи після?

Важливо! Споріднене слово фарфоровий також має два наголоси: фАрфоровий та фарфОровий. Також учитель/ка повідомляє, що значуща частина слова, що стоїть в основі слова після кореня і служить для творення спільнокореневих слів, називається суфіксом. Уводиться спеціальна позначка на позначення суфікса в слові.

Вибіркове читання: форми того самого слова.

Назви відмінків

- Підкресліть усі форми слова чашка, які трапилися в тексті (*чáшки, чашка, чашиці, чашку, чаши́ (мн)*)

- Порівняйте вимову форм *історія фарфорової чáшки - чаши́* бувають різні. У чому полягає відмінність?

Важливо! Учитель/ка нагадує учням, що в множині в більшості слів-назв предметів наголос падає на останній склад: лист — листі́, син — сині́, оліве́ць — олівці́, рушні́к — рушникі́, кні́жка — книжкі́, пі́сня — пісні́, думка́ — думкі́.

- Спробуйте знайти місце знайденим у тексті формам слова *чашка* в таблиці відмінкових форм.

Важливо! Учитель/ка нагадує учням, що вони вже не раз утворювали відмінкові форми і знають назву одного з відмінків – називного. Усього в українській мові 7 відмінків, усі вони мають свою назву.

Назва відмінка	Опорне слово	Одни-на	Множи-на
Називний	Є	ча́шка	чашкі́
Родовий	Немає	ча́шки	
Давальний	Радий		
Знахідний	Бачу	чашку	
Орудний	Задоволений		
Місцевий	Міститься на	чашці	
Кличний			

- Утворіть та запишіть у таблиці усі можливі відмінкові форми слова *чашка*.

Позиційне чергування приголосних.

Орфограма слабкої позиції звука. Позначення

на письмі свистячого приголосного звука перед свистячим

- Послухайте, як правильно вимовляти форму слова чашка в такому реченні: «У когось на [ч а́ с' ц' і] намальовано четверо дівчаток та червоного ведмедика у червоній курточці». А яку ще вимову ви чули? На [ч а́ ш ц' і].

Вимовити можна по-різному. І усі зрозуміють, про що йдеться. Тобто ми натрапили на ще одну орфограму слабкої позиції звука.

- Порівняйте форми слова є [ч а́ ш к а] – на [ч а́ с' ц' і] і скажіть, що на вашу думку, спричинило чергування звуків [ш] та [с']? (*Поява замість звука [к] звука [ц']*.)

Важливо! Учитель/ка повідомляє учням, що звуки [с'] та [ц'] називаються *свистячі*, а звук [ш] – *шиплячий*. Шиплячі звуки інколи буває складно вимовити перед свистячими, тому є таке правило: перед свистячим приголосним вимовляється свистячий приголосний. Але це так вимагають правила вимови, а от правила письма дещо інші. Уже йшлося про те, що в слабкій позиції звук не можна позначати на письмі буквою по слуху. Завжди потрібна перевірка за сильною позицією. Тобто треба позбутися наступного свистячого звука, наприклад, як у формі [ч а́ ш к а]. Виходить, що вимовляємо на [ч а́ с' ц' і], а от писати треба *на чашиці*.

			<p><i>Дз.</i> Візьміть інтерв'ю у 2-3 своїх рідних (мама, тато, бабуся, дідусь, брати сестри тощо) про їхні улюблені чашки, розпитавши їх про розмір, форму, колір тощо.</p>	
2.	Як про величезний проміжок часу розповісти в короткому тексті?	<p>Групова робота: створення діаграми щодо улюблених чашок (розмір, форма, колір тощо), на основі проведених інтерв'ю</p> <p>Виразне читання/слухання уривку «Все почалося з глиняного горщика» з тексту Паоли Утевської «Історія фарфорової чашки» (Додаток 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Про які чарівні перетворення ви дізналися з цього тексту? - Хто ті чарівники, які все це зробили? - Як звичайна глина перетворюється на незвичайну кераміку? <p>Вибіркове читання: пошук в тексті слів, сполучень слів та речень, за допомогою яких структурується текст</p> <ul style="list-style-type: none"> - Як письменниця за допомогою слів змогла в короткому тексті розповісти про величезний часовий період – мільйони років? Знайдіть та підкресліть у тексті окремі слова, сполучення слів та цілі речення, за допомогою яких письменниця розказала про величезний часовий період у короткому тексті. <p>Результат роботи:</p> <p><i>1) Це було дуже давно. Ще за тих часів, коли на Землі жили первісні люди.</i></p>	<p>Паола Утевська «Історія фарфорової чашки» Режим доступу: http://chl.kiev.ua/pub/Publication/Show/685</p>	

- 2) *Спливали роки, століття, тисячоліття.*
 3) *З того часу проминуло багато тисячоліть.*

Запис слів під диктування: виявлення слів, де звуки [е] та [и] трапилися в слабкій позиції.

Орфограма слабкої позиції. Перевірка орфограми слабкої позиції

- Серед слів з оповідання «Все почалося з глиняного горщика», які я диктуватиму, запишіть лише ті слова, у яких звук [е] або [и] трапився в слабкій позиції. Орфограму слабкої позиції замість букви позначайте рисою, щоб не зробити помилку: ж_тло.

[е] та [и] ненаголошені	Перевірка

Слова для диктування: житло, знаряддя, коріння, хижак, дерево, риба, тертя, веселий, вогонь, печера, кераміка, їжа.

- Які труднощі є з вибором літер у ненаголошених складах? (У ненаголошеному складі слово можна вимовити по-різному і, якщо писати «по слуху», тобто як чуєш, то можна написати по-різному: жЕтло та жИтло, хИжак та хЕжак тощо).

- У якій частині слова ми натрапили на

			<p>орфограми слабкої позиції? (<i>У корені.</i>)</p> <p>- У якому спорідненому слові або у якій іншій формі того самого слова корінь матиме наголошений голосний звук [е] або [и]? (<i>Ж_итло – жі́ти, х_жак – хижий, дер_во – дере́ва, т_ртя – те́рти, в_селий –весело.</i>)</p> <p>- Що особливого ви помітили під час перевірки орфограм у словах <i>дер_во</i> та <i>в_селий</i>? (Взаємоперевірка: <i>де́р_во – дере́ва, в_се́лий – весело.</i>)</p> <p>- Чи завжди можна перетворити слабку позицію звука на сильну в словах <i>п_чера</i> та <i>к_раміка</i>? Як писати ці корені? (<i>За орфографічним словником.</i>)</p> <p>- Визначте частини слова в словах <i>житло</i> та <i>хижак</i>. У якій послідовності ви це будете робити? (<i>Спочатку основа та закінчення, потім корінь, потім суфікс.</i>) За допомогою яких суфіксів утворені ці слова?</p>	
3.		Чому можливий мультфільм без слів?	<p>Перегляд мультфільму «Горщик-Сміхотун»</p> <p>- Чи знаєте, що горщики бувають різні? Бувають і такі, що стають не просто героями мультфільмів, а й навіть найголовнішим героями, як наприклад анімафільму «Горщик-Сміхотун» (реж. Борис Храневич, студія «Київнаукфільм», 1990 рік). Переглянемо фільм.</p> <p>Обговорення первинного сприйняття мультфільму. Роль звука в сприйнятті</p> <p>- Чи ви зрозуміли, що відбувається у фільмі? Адаже жоден герой не вимовив ані слова?</p>	<p>«Горщик-Сміхотун» (реж. Борис Храневич, студія «Київнаукфільм», 1990 рік)</p> <p>Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=8IG9rS_yfnY</p>

- Хто промовляв замість персонажів?
- Які емоції відчували ви, коли звучав звук?

Важливо! Звук – це повноцінний співавтор у творенні характерів персонажів. Так музика, шуми, різні музичні фрази. У мультфільмі музика, шуми може виконувати різні функції, наприклад: ілюструвати напружену дію (погоню чи битву). Наприклад, (Додаток 3) як тільки битва наростає і разом із нею наростає і музика. Або виконувати функції характеристики персонажа; або просто неголосно звучати на тлі; з'являтися разом з кожною появою когось із персонажів і так бути його «темою». Саме музика додає зовсім іншого характеру персонажам і їхнім вчинкам на екрані, дає змогу поглянути на них під іншим кутом зору, додає іронії та емоційного забарвлення всьому епізоду.

Перегляд епізодів з метою виявлення ролі звукових ефектів

- Давайте подивимося як за допомогою лише шумів нам показують персонажа
(https://www.youtube.com/watch?v=8lG9rS_yfnY
(2хв. 08сек – 2 хв.20сек).
- Що нам розповіли шуми про козлика?
- Давайте ще раз переглянемо один із епізодів мультфільму
https://www.youtube.com/watch?v=8lG9rS_yfnY
(1хв. 19 сек – 2 хв.05 сек).
- Скільки тут персонажів? (Так чотири:

			<p>гончар, чоловік і жінка та, звісно горщик.)</p> <p>Робота в групах: створення сценарію до мультфільму. Роль розділових знаків у позначенні речення на письмі</p> <ul style="list-style-type: none"> - А тепер уявіть, що ви сценаристи цього мультфільму і вам треба написати діалог, тобто репліки персонажів для цього епізоду, щоб пояснити художникам, які мають це намалювати, що ж відбувається. Не забувайте, що горщик – персонаж цього мультфільму і також розмовляє. - Коли будете писати репліки, зазначте, який голос у персонажа: високий, низький, хрипкий, дзвінкий. Такі авторські коментарі називаються ремарками і подаються в дужках. - Поміркуйте, які речення за метою висловлювання ви записали. Перевірте, чи правильно позначили розділові знаки в кінці речень. <p>Озвучування мультфільму Учитель робить стоп-кадр під кожну репліку і учні озвучують епізод.</p>	
4.		Чи всі казки чарівні?	<p>Робота в парах: робота з лексичним значенням слова. Початкова форма слів-назв предметів</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знайдіть і прочитайте речення, яке починається зі слів: «Українська кераміка дуже красива...» - Прочитайте слова, які відносяться до виробів 	<p>Паола Утевська «Історія фарфорової чашки» Режим доступу: http://chl.kiev.ua/pub/Publication/Show/685</p>

		<p>кераміки. (<i>Мисками, куманцями, глечиками, кониками та півниками.</i>) Поміркуйте, яке їхнє значення, запишіть по групах: 1) посуд; 2) іграшки.</p> <p>- Записуйте у формі однини у називному відмінку. Така форма називається <i>початковою формою</i> для слів-назв предметів. Слова-назви предметів у словнику записуються саме у цій формі. Якщо трапиться слово з орфограмою слабкої позиції, позначайте орфограму рисою.</p> <p>- Які слова називають посуд, а які іграшки?</p> <p>- Чи трапилися вам серед записаних слів слова з орфограмою слабкої позиції? (<i>Глеч_к, кон_к, півн_к</i>).</p> <p>- У якій частині слова трапилася орфограма? (<i>У суфіксі.</i>)</p> <p>- Від яких слів утворилися ці слова? (<i>Глеч_к – глек, кон_к – кінь, півн_к – пів_нь</i>). Яке значення з'явилося в усіх утворених цих словах? (<i>Зменшувально-пестливе .</i>)</p> <p>- Як перевірити орфограму слабкої позиції в суфіксі?</p> <p>Важливо! У суфіксах можуть траплятися орфограми слабкої позиції звука. Перевірити орфограму в суфіксі можна за орфографічним словником.</p> <p>Вибіркове читання: форми того самого слова. Слова-назви предметів, що мають лише одну форму числа</p>	<p>Брати Грімм «Горщик каші» https://xn--80aaukc.xn--j1amh/gorshik_kashi.html</p>
--	--	--	---

- Підкресліть усі форми слова *люди*, які трапилися в тексті (*люди, людьми, людей, людям*).
- Спробуйте знайти місце цим формам у таблиці. Для цього оберіть, з яким опорним словом пов'язується форма (є люди, немає людей, радий людям, бачу людей, задоволений людьми). Яка форма опинилася в двох клітинках таблиці? Про таке явище можна сказати, що це омоніми.
- Утворіть усі можливі відмінкові форми.
- Чи є у цього слова відмінкові форми в однині? Яке слово використовується для назви людей в однині? (*Людина. Це слово не має форм множини.*)

Назва відмінка	Опорне слово	Однина	Множина
Називний	Є		
Родовий	Немає		
Давальний	Радий		
Знахідний	Бачу		
Орудний	Задоволений		
Місцевий	Міститься на		
Кличний			

Важливо! Учитель/ка звертає увагу учнів на те, що в мові серед слів, що називають предмети, трапляються такі, що мають лише форму множини (*наприклад, гроші, хащі, люди тощо*), або лише форму однини (*наприклад, людина, щастя, мудрість тощо*).

			<p>Уявлення про чарівні казки. Переказ казки братів Грім «Горщик каші» за ілюстраціями</p> <p>- Розгляньте ілюстрації Ірини Воробйової до казки братів Грім «Горщик каші». Чи усі події казки знайшли відображення на ілюстраціях?</p> <p>Важливо! Учитель/ка звертає увагу учнів на те, що хоча усі казки фантастичні, але серед них виділяються різні групи: казки про тварин, побутові казки, чарівні казки. Особливістю чарівних казок є наявність в них чарівних слів, чарівних речей, чарівних персонажів.</p> <p>- Чому казка братів Грім «Горщик каші» належить до, так званих, чарівних казок ?</p>	
5.	Як перетворити слабку позицію звука в суфіксі на сильну?	<p>Виразне читання/слухання уривку «Гончарний круг» з тексту Паоли Утевської «Історія фарфорової чашки»</p> <p>Перегляд відео «Гончар-чарівник»</p> <p>- Які нові для вас слова ви почули у відео? Що вони означають?</p> <p>Вибіркове читання: пошук споріднених слів. Перевірка орфограми в суфіксі</p> <p>- Підкресліть усі форми слова винахідник, які трапилися в тексті (<i>винахідником, винахідник, винахідника</i>).</p> <p>- Утворіть усі інші можливі відмінкові форми в однині та множині. У яких відмінках є омонімічні форми? (<i>Родовий та знахідний</i></p>	<p>Паола Утевська «Історія фарфорової чашки» Режим доступу: http://chl.kiev.ua/pub/Publication/Show/685</p> <p>Національний музей-заповідник Українського гончарства в Опішному</p>	

		<p><i>відмінки.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Визначте відомі вам частини слова. У якій послідовності ви це будете робити? - Чи є орфограми слабкої позиції звука в цьому слові? У яких його частинах? - Від якого слова утворилося слово винахідник? (<i>Винахід.</i>) - За допомогою якого суфікса? Яке значення надав суфікс новоутвореному слову? (<i>Той, хто робить...</i>) - Запишіть слова у два стовпчики, ураховуючи, яке значення надає суфікс словами. Орфограму слабкої позиції позначайте рисою. <i>Пожежн_к, словник, задачн_к, лісник, розвідн_к, сонн_к, довідн_к.</i> - Що ви дізналися про значення суфікса <i>-ник-</i>? (<i>Той, хто має професію та книга, збірник</i>) - З якою буквою, що позначає голосний звук, він завжди пишеться? Чому? - Як перетворити слабку позицію звука в суфіксі на сильну? (<i>Знайти таке слово з цим саме суфіксом, щоб певний звук у суфіксі був у сильній позиції.</i>) 	<p>Відео «Гончар-чарівник» Режим доступу:https://www.youtube.com/watch?list=PLF0922BA2A4C9BFBE&time_continue=139&v=pqnzPgh9ZRo</p>
--	--	--	--

Додаток 1

- Тому я й вирішила розповісти вам історію фарфорової чашки.
- У когось на чашці намальовано четверо дівчаток або червоного ведмедика у зеленій курточці.
- У кожного з нас, мабуть, є своя улюблена чашка, та, з котрої ви п'єте чай або молоко.
- Ні віслючок, ані песик блакитними не бувають, як не буває і червоних ведмедиків.
- Але ж в них дещо спільне: всі вони зроблені з одного матеріалу – з фарфору.
- Мені вона здається дуже цікавою.
- Чашки бувають різні за формою, розміром, кольором.
- Такими їх намалював художник, який розписував цю чашку.
- Він підганяє блакитного віслючка, а попереду візка біжить цуценя, теж чомусь блакитне.
- Як і кожна річ, фарфорова чашка має свою історію.
- А коли знаєш щось цікаве, завжди хочеться розповісти про це своїм друзям.

Історія фарфорової чашки

У кожного з нас, мабуть, є своя улюблена чашка, та, з котрої ви п'єте чай або молоко. У когось на чашці намальовано четверо дівчаток або червоного ведмедика у зеленій курточці. Він підганяє блакитного віслючка, а попереду візка біжить цуценя, теж чомусь блакитне. Ні віслючок, ані песик блакитними не бувають, як не буває і червоних ведмедиків. Такими їх намалював художник, який розписував цю чашку. Чашки бувають різні за формою, розміром, кольором. Але ж в них дещо спільне: всі вони зроблені з одного матеріалу – з фарфору.

Як і кожна річ, фарфорова чашка має свою історію. Мені вона здається дуже цікавою. А коли знаєш щось цікаве, завжди хочеться розповісти про це своїм друзям. Тому я й вирішила розповісти вам історію фарфорової чашки.

Все почалося з глиняного горщика

Було це дуже давно. Ще за тих часів, коли на Землі жили первісні люди. Нелегко жилося їм. Адже вони ще майже нічого не вміли робити. А повчитися ні в кого, вони ж були найпершими людьми.

Не тямили первісні люди, як побудувати собі житло, з чого і як змайструвати зброю для захисту від хижаків.

Знаряддя праці у них були найпримітивніші – кам'яні сокири та ножі. Що вже говорити про посуд. Замість тарілок і кварт використовували шкаралупу горіхів або висушені гарбузи.

Люди збирали їстівне коріння, плоди та ягоди, полювали і ловили рибу. І коріння, і м'ясо їли сирими. Бо й вогонь вони тоді ще не навчилися запалювати.

Спливали роки, століття, тисячоліття. Люди розумнішали. І нарешті зрозуміли, що вогонь, якого вони раніше панічно боялися, можна приборкати і використати. Можна самим розпалити багаття. Візьми суху гілляку чи відрубай шмат сухого дерева, видовбай у ньому дірочку, встав туди сухий патичок і довго крути. Від тертя патичок спочатку розігріється, потім загориться. А тоді тільки піднеси швиденько вогник до хмизу – й незабаром розгориться веселе багаття.

Попервах багаття освітлювало печери, зігрівало людей узимку, відлякувало хижаків. Нарешті люди зметикували смажити на вогні м'ясо та рибу. Якою ж смачною здавалась їм ця їжа!

Але в якому посуді куховарити? Горіх чи сухий гарбуз на вогні згорали.

Жінки плели горщики з гілля і обліплювали їх глиною, щоб тримати в них їжу. Одного разу – навмисно чи випадково – потрапив такий горщик у вогонь. Гілля, з якого жінка сплела його, згоріло. А глина спеклася, затверділа.

Де, коли і як було зроблено перший глиняний горщик, де й коли навчилися люди обпалювати глину, точно не відомо. В ті часи людям ще й на думку не спадало, що можна вигадати літери й ними занотувати найважливіші події в житті людства. І тому ніхто не занотував такої важливої події.

З того часу проминуло багато тисячоліть, а люди й досі свій посуд роблять із глини. Різні є глини, різний і посуд.

Наприклад, кераміка – обпалена глина, часто-густо вкрита різноколірною поливою, – де не тільки посуд. Це ще й витвори мистецтва. Українська кераміка дуже красива, відома в усьому світі, і коли люди милуються розписними мисками, куманцями, глечиками, кониками та півниками, вони часом і не здогадуються, що ці витвори – прямисінькі нащадки першого глиняного горщика.

Фарфорова чашка – теж пра-пра-пра-, багато разів пра-правнука того ж таки горщика.

Гончарний круг

А тепер послухайте про одну людину, яку в наш час неодмінно назвали б винахідником, ще й дуже талановитим. Та, на жаль, такого слова – винахідник – тоді ще не існувало. Бо сталося все це в далеку давнину, не менш як шість тисяч років тому. Отже, імені того винахідника ніхто не пам'ятає.

Був той чоловік розумний, вигадливий.

Одного разу заманулося йому зліпити глечик, не простий, а поцяцькований різними глиняними прикрасами.

Заходився він біля глечика, а глина неначе закапризувала, не хотіла коритися волі майстра. Бігає він навколо глечика, аж упрів. Надокучила йому та біганина.

– Скільки мені ще біля тебе гонки скакати? – звернувся він до впертого глека. – Як з тобою впоратись?

Почав гончар думати, пробував так і сяк. Потім узяв дерев'яний кілок, надів на нього дерев'яний круг, вирізаний зі старої дошки. Надів так, щоб круг на кілку крутився. А тоді сів проти нього і поклав на круг невдаху-гличика. Лівою рукою круг повертає, правою посудину ліпить – погладжує. Зручно і набагато швидше.

Так у сиву давнину було винайдено гончарний круг, який, і нині вірно служить гончарям.

Звісно, інші гончарі поліпшили і вдосконалили цей пристрій. Хтось придумав крутити його ногами. А коли з'явилася електрика, до круга пристосували двигунець, і тепер досить натиснути на кнопку, увімкнути струм, і круг починає крутитися, а гончар спокійно сидить і тільки руками надає посудинці потрібної форми.

Паола Утевська

Додаток 3

«Медійна програма в Україні» фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і виконується міжнародною організацією Internews.

Виготовлення цього тижневого кейсу стало можливим завдяки підтримці американського народу, що була надана через проект USAID «Медійна програма в Україні», який виконується міжнародною організацією Internews. Зміст матеріалів є виключно відповідальністю авторської групи та необов'язково відображає точку зору USAID, уряду США та Internews.